

Records del President Macià

Per J. Ventosa Roig

Don Francesc Macià, era fill del meu poble: de Vilanova i la Geltrú. I, la seva família, oriunda de les comarques lleidatanes. De la seva casa pairal hom en deia a can Joan de l'Albi, per ser procedent d'aquesta vila, no recordo si el seu pare o el seu avi.

El primer record que servo de don Francesc data de per allà el 1896, quan per encàrrec de l'Ajuntament de Vilanova aixecà el plànol de la nostra vila, que encara es conservava. Feu també un estudi per a establir una xarxa completa de clavagueres, amb depuració de les aigües abans de ser llançades al mar.

Amb residència a Lleida, pel seu càrrec de militar, venia amb la seva família a passar els estius a Vilanova. I simplement per ell, es convertí la nostra platja, en platja d'estiueig d'una nombrosa i selecta colònia lleidatana.

Cada tarda, en les hores més xafogoses, es reunien en el vestíbul de la biblioteca "Museu Balaguer" una tertúlia de significats vilanovins, i allà el trobàveu, essent gairebé sempre el qui portava la veu cantant. Pels qui totjust entrats a l'adolescència, ens trobàvem en aquella edat feliç en què portats d'una veritable fam de llegir anàvem diàriament, durant les vacances, a l'esmentada biblioteca, disposats a empassar-nos amb el mateix entusiasme els tres volums monumentals de l'"Universo Social", d'Heribert Spencer —prologat per en Sampere i Miquel—, que la "Història de Catalunya", de Victor Balaguer, o les novel·les d'E. Zola, la fesomia expressiva, enèrgica i simpàtica del futur President de Catalunya, anava estretament lligada a l'institució balagueriana.

En venir Solidaritat Catalana, Macià, patriota i home liberal abans que militar, no dubtà un moment en sacrificar una carrera brillant als dictats de la seva consciència, i es llançà amb entusiasme al moviment essent elegit Diputat a Corts per les Borges.

Als catalanistes republicans i esquerrans que vivíem a les comarques, Solidaritat Catalana ens plantejava un problema insoluble. La Lliga Regionalista, amb un perfecte coneixement de la vida comarcal, aprofità l'oportunitat per tal d'afermar el caciquisme incipient, que pretenia i ho va aconseguir, substituir al vell caciquisme monàrquic. Així a Vilanova imposà, com candidat, al senyor Bertran i Musitu, que havia entrat en el Districte, on ningú no el coneixia, com Diputat Provincial, recolzat obertament pels cacies monàrquics, que no havien assolit mai dominar la capital del Districte i pensaren trobar un nou aliat en el candidat de la Lliga. El nostre republicanisme i esquerrisme social, no ens permetia ajudar a fomentar un nou cacicat, ultra reaccionari i capitalista en la persona de l'esmentat polític; però també el nostre catalanisme ens feia rebutjar en absolut tot contacte amb el lerrouxisme, que per nosaltres no era altra cosa que el sostenidor d'un espanyolisme centralista, que ens repugnava encara que es disfressés amb la gorra frígia.

Així els federals de Vilanova i de la comarca, varen lluitar completament sols.

Les nostres relacions amb don Francesc foren sem-

pre cordials. (Entre les figures destacades del republicanisme vilanoví figurava en lloc preeminent el seu germà Joan). Només de tant en tant —potser per provocar les nostres protestes—, parlant de política, amb la seva mitja rialla tan característica quan feia una broma, deixava anar alguna frase com: "—Vosaltres, els lerrouxistes...!" No cal dir com ens feia botre cada vegada!

Passaren alguns anys. En discutir-se el projecte de construcció d'una gran esquadra, don Francesc pronuncià en el Parlament espanyol un discurs formidable, demostrant, en primer terme, que coneixia l'assumpte tant en el seu aspecte tècnic, com en l'econòmic, molt millor que el Ministre i la Comissió de Marina, i que el projecte, tot i ser ruïnós, tampoc no aconseguiria posar a Espanya a la categoria de potència marítima.

Acabà el discurs, i plegant tranquil·lament els seus documents, va dir-los que, complint un deure de consciència, i convençut que al Parlament només s'hi anava a perdre el temps, es retirava amb la intenció de no tornar a posar-hi mai més els peus.

La seva decisió va promoure una veritable expectació. Si els elements militaristes no podien dissimular l'alegria, en canvi entre els governants monàrquics, amb una mica de seny, ho lamentaven. Va ensenyar-nos una lletra, on de manera oficiosa se li demanava que tornés al Parlament, afegint-hi: "Usted se ha ganado la Cartera de Marina, que nadie puede disputarle..."

Però don Francesc no era dels que canvien d'opinió, per oferiments com aquests. I continuà retret, malgrat que el Districte de les Borges el reelegís en cada nova legislatura.

En els esdeveniments que precediren la Dictadura de Primo de Ribera, vàrem estar altre vegada en contacte directe amb ell. Quan la Monarquia semblava que anava a enfondrar-se definitivament després de l'Assemblea de Parlamentaris, en Macià dirigí un manifest als militars, excitant-los a posar-se al costat del poble. Cap impremta no volia imprimir-li per temença de comprometre's. Jo, aleshores ocupava l'Alcaldia de Vilanova, per elecció popular. I, mentre el Coronel del Regiment destacat allà, no es movia del meu despatx per fer-me companyia, al departament del costat, separat només per una porta, un parell d'empleats municipals de confiança estaven fent, amb el ciclostil municipal, una abundosa tirada del manifest, que coincidint amb la famosa fulla Soldados..., de Marcel·lí Domingo, varen remoure la consciència pública. Liàstima que la defecció de la Lliga en el moment culminant s'emportés les il·lusions que teníem en un desvetllament general de tota la península i en la reconquesta de les llibertats pàtries.

A un esperit de sacrifici, poques vegades igualat per altres polítics, unia el do especial, que un altre vilanoví mort no fa molt, i que don Francesc va distingir sempre, l'Amadeu Hurtado, en deia instint polític. "—Ningú com ell —ens deia una vegada— endevina les reaccions populars. Els que pesem el pro i el contra de cada situació, ens semblen moltes vegades absurdes les conseqüències de certs actes polítics, que en Macià preveu de la manera més natural".

Em tocà acompanyar-lo en la darrera època del seu govern que tronà la mort. Havent discrepat alguna vegada en coses secundàries, ens unia una fe i una esperança en el pervindre de la nostra pàtria.

"Francesc Macià, símbol de Catalunya, per als uns, realitat que tradueix íntegrament una ideologia per als altres; primer President de la Catalunya autònoma, per a tots; la seva vida és com una conjuració de la idealitat perenne que guia tots els grans homes, i per nosaltres és també una manifestació del seny característic de l'ànima catalana".

J. Serra-Hunter